

HIZKUNTZA-ANIZTASUNA BERMATZEKO URRATSAK JOMUGA

Lehenik eta behin, eskerrak eman nahi dizkiet KARMELekeo lagunei aldizkari honetan eskuartean dugun proiektu hau partekatzeko aukera eskaintzeagatik. Halaber, aitortza egiteko ere baliatu nahiko nituzke lerro hauek, hain zuzen ere, KARME aldizkariak gure hizkuntzaren berreskurapen-prozesuari egiten dion ekarpenarengatik.

2013ko apirilean Donostia/San Sebastián 2016 erakundearen arduradunak gurekin jarri ziren harremanetan. Bi arrazoi nagusi zituzten KONTSEILUarekin biltzeko. Batetik, Europako Kultur Hiriburutzaren prestakuntzan bermatu nahi zuten gizar-te eragileekiko elkarlana eta eragileen iritziz zein proposamenak proiektuan txertatzea, eta kontuan harturik KONTSEILUA euskalgintzaren bilgune nagusia dela, interesgarritzat jo zuten gure erakundearekin harreman zuzena egitea. Bestalde, proiektuak berak jasota zuen *Herio(b)otzak* atalean hizkuntza gutxiagotuei buruzko biltzarra antolatzea aurreikusita zegoen eta gure iritzia jaso nahi zuten.

Lehen eskaerari dagokionez, duda-izpirik gabe baiezkoa agertu genien, eta garatu beharreko proiektuetan euskalgintzako eragileak hor kokatzeko konpromisoa hartu genuen. Bigarren eskaerari dagokionez, proiektu horri buelta batzuk eman behar zitzaizkiola proposatu zitzaien. Izan ere, Donostiak 2016an Europako Kultur Hiriburutza jasotzeak ekarpen kualitatiboagoa egin behar zuela adierazi zitzaien. Alegia, Europa osorako ekarpena egin behar zela iradoki zitzaien, eta

hori ahalbidetuko zuen proiektua jorratzeko konpromisoa hartu genuen. Hain zuzen ere, nazioarteko hainbat aditu eta elkarterekin kontrastatu ostean, Hizkuntza Eskubideak Bermatzeko protokolo baten prestakuntza eta horren aurkezpena Europako Hizkuntza Aniztasunaren Goi Bilerara batean.

Zergatik halako proiektu bat?

gizaki orori dagozkio eskubide eta askatasun berdinak; ez da inor diskriminatuko arraza, larru-kolorea, sexua, hizkuntza, erlijioa, politikako edo bestelako iritzia, sorterrria edo gizarteko jatorria, ekonomi maila, jaiotza edo beste inolako gorabeheragatik. Halaxe dio, behinik behin, 1948ko Giza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsalak.

Gizakiaren oinarriko eskubide horietan kokatu behar ditugu, zalantzarik gabe, hizkuntza-eskubideak. Hizkuntzek komunikatzeko balio dute, baina hizkuntza-errealitatea ezin zaio lotu bakarrik dimentsio komunikatiboari; hau da, hizkuntzak ezin dira kulturetatik bereizi. Hizkuntzen eta kulturen arteko harremana ukatzen denean, hiztunen eta herritarren duintasunari muzin egiten zaio. Hartara, hizkuntza aniztasunaren aldarrikapena pertsonen eskubide guztien defentsarako ekarpen gisa ulertzen dugu.

Horrexegatik, garatu nahi dugun dinamikak tresna bat eskaini nahi du bide honetan; hain zuzen ere, gizarte-ongizatean eta elkarbizitzan laguntzeko ekarpena; bai eta bakean ere. Izan ere, hizkuntza-komunitateekiko jardun demokratikoen bilakaerak giza baldintza guztiekiko errespetuaren bermea ekarriko du.

Europa osoan zehar hizkuntza komunitateak euren berrezko hizkuntzetan bizi ahal izateko antolatuta dira. Ehunka dira hizkuntza gutxituen garapenean, hainbat eremutatik, lan egiten duten gizarte-erakundeak. Proiektu honek horien bil-

gune izan nahi du, Europako gizarte zibilak hizkuntza aniztasunaren garapenerako proposamena gauzatzean lidergoa izan dezan.

Azken hamarkadatan Donostian eta Euskal Herrian gutxitutako hizkuntza baten garapenerako ahalegin kolektiboa bizi da. Europar Kultur Hiriburutik eta honen jarraipena egiten duten erakundeetatik egokitzat jotzen da berezko errealitate horretatik abiatu eta Europako beste hizkuntza-komunitateekin elkar aberasteko ariketa egitea. Izan ere, Donostia 2016 Europar Kultur Hiriburu proiektuak bere elementu garrantzitsuen artean ditu kultura, elkarbizitza eta hizkuntzak.

Zehazki, Europako Hizkuntza Aniztasunaren Goi bilera proiektua goitik behera europar dimentsioko proiektua da; europar pertsona, eragile eta sareen elkarlanean oinarrituko delako eta lantzen duen gaia Europako gizarteek partekatzen dutelako.

2016an Donostian hizkuntzen garapena helduleku anitzeko gaia dela ikusiko da eta herritarrek mezu horrekin bat egiteko deia egingo da. Mugarri bat ezarriko da eta nazioarte mailan erakundeei hizkuntza aniztasunaren garapenerako neurri zehatzak proposatzeko aukera sortuko da.

Zer da europako hizkuntza aniztasunaren goi bilera?

Europako Hizkuntza Aniztasunaren Goi bilera, Donostia/San Sebastián 2016 Europako Kultur Hiriburua Fundazioak eta Euskararen Gizarte Eragileen Kontseiluak elkarlanean garatuko duten proiektua da.

Proiektua gizarte-eragileen, antolakundeen eta adituen arteko prozesu bat zabalitzea izango da, hizkuntzen arteko berdintasuna bermatzeko protokolo bat jorrazteko eta horren ondorioak nazioarteko Goi bilera batean aurkezteko.

Protokoloa hainbat lantaldek aurreko urteetan garatutako adoste-prozesuaren emaitza izango da eta ikuspegi zientifikoa, akademikoa eta gizartearen ikuspegia bilduko ditu. Hizkuntza gutxituen egoera irauli eta hizkuntza-komunitateen arteko berdintasunean oinarritutako Europa eraikitzekeo tresna. Hortaz, proiektutik sortutako ondarea, protokoloa, nazioarteko foro eta instantzietara eramango da izaera anitzeko erakundeek hizkuntza aniztasunarekiko duten konpromisoaren arautzaile gisa erabil dezaten.

Hizkuntza Aniztasunaren Goi bilera 2016ko abenduan burutuko da Donostian, bi egunez. Bertan prozesuari amaiera eman eta landutako protokoloa aurkeztuko da. Prozesu osoan zehar lanean aritutako eragile eta pertsoenez gain, proposatutako Protokoloaren sinatzaileen multzoak hartuko du parte Goi bileran. Sinatzaile multzo hori hizkuntzen arloan erreferentziazkoak diren gizarte eragileek zein pertsonok osatuko dute.

Zein dira proiektuaren helburu nagusiak?

Lau helburu nagusi ditu proiektuak:

1. Hizkuntza aniztasuna bermatzea eta hizkuntzen garapena ziurtatzea elkarbizitza, bai eta bakerako oinarri funtsezkoak direla aldarrikatzea ere.
2. Hizkuntza-berdintasunaren alde eta desabantaila-egoeran dauden hizkuntzen garapenerako tresna eraginkorra sortzea
3. Hizkuntza-komunitateak prozesu honetan subjektu gisa agertzea eta gizartea kudeaketa justu horren berme dela aldarrikatzea.
4. Donostia eta Europako Kultur Hiriburua prozesu honetan mugarri izatea.

Zein dira proiektuaren oinarrizko balore eta printzipioak?

Elkarbizitza eta bakea: Dinamika honek tresna bat eskaini nahi du, eta gizarte-ongizatean, elkarbizitzan eta bakean saktontzeko ekarpena izango da. *Pax linguae* hitzaren edukia bermatzeko tresna prestatzea izango da gure betekizuna.

Aniztasuna: Hizkuntza aniztasuna babesten dugu. Berau zaintzea guztion betebeharrak etikoa delakoan gaude. Pertsonak eta gizarteak homogeneousazio kulturalera daramatzaten indarrak eta inertzia indartsuak daude.

Berdintasuna: Munduko hizkuntza guztiei balio bera aitortzen diegu.

Eskubideak: Pertsona eta talde ororen eskubideak babesten ditugu eta, ondorioz, Hizkuntza Eskubideen Deklarazio Unibertsalaren espirituarekin eta bertan aitortzen diren eskubideak ditugu ardatz.

Baldintzak: Gaur egun European hizkuntza-komunitateek bizi dituzten baldintzekin desorekak eta desberdintasunak ematen dira. Hizkuntzen garapenerako baldintza sozial, politiko eta ekonomiko egokiak bermatuz soilik babestu daiteke hizkuntza aniztasuna.

*Talde Antolatzaileko kide diren erakundeetako ordezkariak
lankidetzaz bitzarmena sinatzen*

Proiektua bideratzeko subjektua: gizarte eragileak

Aitortu nahiko genuke, Europako hizkuntza-komunitateen inguruan eraturako gizarte zibil antolatuaren lana. Bizitza demokratikoago batera jotzeko nahiak gizarte zibilaren aldarrikapena eta bizi-gogoia suspertu ditu, eta horri esker lortu egin da herritarren sentsibilitatean eragitea.

Bi ezaugarri horiek uztartzeko bidean, 1996an Hizkuntza Eskubideen Deklarazio Unibertsala aurkeztu zen Bartzelonan. Gizarte zibilaren ahalduntzearen ondorio historikoa izan zen aipatu Deklarazioa. Hain zuzen ere, pertsona bakoitzaren eta komunitate bakoitzaren identitatearen adierazpide diren hizkuntzak aintzat hartuta, hizkuntza-eskubideen garrantzia mahai gaineratzeko gizarte zibilak egindako ekarpena. Hizkuntza batzeko elementu gisa ardatz zuen adierazpena.

Bestalde, gizartearen ahotsa islatzeko tresna izan zen aipatu Deklarazioa. Instituzioetatik haragoko gune batean sortutako erreminta. Alegia, edozein koiuntura politikotik haragoko babesa eta bermea izango zuen dokumentua.

Printzipio horiek berreskuratu nahi ditugu proiektu honekin. Hau da, Europako milioika herritarren bozgorailu diren erakundeek eta eragileek adostutako tresna bat sortu nahi dugu. Horrexegatik, hizkuntza-komunitateen arteko egiazko berdintasuna erdiesteko Hizkuntza Eskubideen Deklarazio Unibertsalak jasotako printzipioak eta bere espiritua garatzeko tresna da prozesu honekin lortu nahi duguna. Azkenik, azpimarratu nahiko genuke prozesu honen amaieran sortuko dugun ekarpena bakearen aldeko ituna ere izango dela

Nola jorratuko da bidea?

Egia esan, ez da erraza horren eragin handia izango duen proiektu baten prozesuak definitzea. Izan ere,

SUSTATZAILEAK

Proiektuaren sustatzaileak Kontseilua eta DSS2016 fundazioa dira. Haien ekimenez sortua da eta haiek arduratuko dira garapen zuzena izan dezan zaintzeaz.

TALDE ANTOLATZAILEA

Giza eskubideen, hizkuntza-eskubideen, hizkuntza aniztasunaren eta hizkuntza gutxituen sustapenean diharduten gizarte erakundeen nazioarteko sareek edo gobernuz kanpoko erakundeek osatuko dute. Proiektuaren jarraipen zuzena egingo dute.

CIEMEN: Gutxiengo etniko eta nazionalen aldeko nazioarteko zentroa

ECMI: Gutxiengoaren gaietarako europako zentroa

ELEN: Europako hizkuntza berdintasunaren aldeko sarea

LINGUAPAX INTERNATIONAL

PEN INTERNATIONAL: Itzulpen eta hizkuntza eskubideen batzordea

UNPO: Ordezkaritzarik gabeko nazioen eta herrien erakundea

BATZORDE ZIENTIFIKOA

Erreferentziazko 15-20 adituk, intelektualek eta ikertzailek osatuko dute. Batzordearen lana Goi bileran aurkeztuko den eduki guztiaren lanketa burutzea izango da.

SINATZAILEAK

Hizkuntzen inguruko ikerketa, sustapen lana eta gutxiengoaren eskubideen defentsan lan egiten duten eragileak izango dira, besteak beste. Eragile horiek nazioarteko komunitatearen aurrean balioa emango diote eta testuaren edukien ordekarri eta enbaxadore bihurtuko dira.

PROIEKTUAK IRUDIKATUKO DUENA:

Euskalgintzaren bilgune nagusi den KONTSEILUA eta DONOSTIA 2016 Fundazioak sustatutako, nazioartean sona handia duten 6 erakundeek bideratutako, Euskal Herriko zein nazioarteko 15 lagunen ekarpenez osatutako eta Europako hizkuntzen berreskurapenean lanean ari diren gizarte eragileek babestutako tresna hizkuntza-eskubideak bermatzeko eta Europako hizkuntza-aniztasuna mantentzeko.

Azken hitza

Bi urte luzez proiektua definitu, kontrastatu eta zehaztu ondoren. Poz handiz aurkeztu genuen lehen fasea 2015eko martxoaren 31n Donostiako Miramar jauregian. Izan ere, Donostiako hiriak 2016ean izango duen Europako Kultur Hiriburutzari ekarpen kualitatiboa egingo dio Europako Hizkuntza Aniztasunaren Goi Bilerak.

KONTSEILUaren zuzendaritza-batzordea, Donostia/San Sebastián fundazioaren arduradunak eta Nazioarteko Talde Antolatzailea

2016an Europak begiak jarrita izango ditu Donostian, eta horrexegatik, hiriburutza hori bizikidetzaren edota gizarte kohesioaren aldeko tresna bat eskaintzeko baliatzea aukera ikaragarria dela uste dugu. Are gehiago, kontuan izan behar dugu Europako gizarte eragileek mahai gaineratuko duten tresna bat aurkeztuko dela, eta Bartzelonan 1996an Hizkuntza Eskubideen Deklarazio Unibertsala aurkeztu zenean izandako inpaktuaren antzekoa edota handiagao lortzea da gure helburu nagusienetarikoa.

Finean, Europako hizkuntza aniztasuna eta egoera gutxiagotuan dauden hizkuntzen berreskurapen-prozesua txanpon beraren bi aldeak dira. Ez dago aniztasunaz hitz egiterik, hizkuntzen arteko berdintasunik ez badago. Hortaz, gure ekarpena berdintasunean oinarritutako aniztasuna bermatzeko tresna bat ahalbidetzea izango da.

Proiektu positiboa, aniztasunari ekarpena, gizarte eragileak ahaldunduko dituen proiektua... Akaso, horrexegatik harritu egiten gaitu horren garrantzitsua den tresna baten inguruan sortu den / sortu duten zurrunbiloa. Harritu ez ezik, tristetu ere egiten gaitu. Izan ere, behin eta berriro entzun behar izaten diegu politikariei horrelako gaiak alderdien lehiatik atera behar direla. Errazki hedatzen dituzte, gero beraiek bete egiten ez dituzten lezioak.

Andoainen, 2015eko maiatzaren 4an

Paul Bilbao Sarria

*Euskararen Gizarte Erakundeen KONTSEILUaren
idazkari nagusia*